

Paulownia Tomentosa

SOBRANCE

Paulownia (Paulownia tomentosa, Syn.: Paulownia imperialis, čeľaď Paulowniaceae), je listnatý, opadavý strom, ktorý má svoj pôvod v Ázii. V Číne je strom tiež nazývaný „Tong Pao“ alebo „Paulownia Imperial“ a v Japonsku, kde je veľmi cenený, je známy ako „Kiri“, čo v japončine znamená „Strom Princezná“. Pôvodný, modrý kvet Paulownie je symbolom predsedu vlády Japonska. Najvyššie štátne vyznamenanie Japonska, udeľované v rôznych oblastiach vedy a kultúry, Rad vychádzajúceho slnka, tiež obsahuje znak Paulownie a ten sa nachádza aj na Zlatej imperiálnej pečati Japonska. Pôvodný, divorastúci, strom rástol ako stredne vysoký strom, asi 15 m vysoký.

Strom dostal na počesť dcéry ruského cára Pavla I. vedecký názov „Paulownia“, s odkazom na meno ruskej princeznej. Vojvodkyňa Anna Pavlovna (tiež Pavlovna, Pavlovna) z Holstein-Gottorp-Romanov (1795-1865), kráľovna Holandska (1840-1849). Termíny „Strom Cisárovná“, „Kráľovský strom“ alebo „Strom Princezná“ sa z tohto dôvodu dnes používajú v angličtine. Strom Paulownia nie je v Európe „novinkou“, bol to tiež obľúbený strom rakúsko-uhorského cisára Františka Jozefa I. (1830-1916), ktorý vysádzal v monarchii celé sady Paulownie. **Zachovalo sa len zopár jedincov, roztrúsených v krajinách bývalého cisárstva.**

Paulownia je splaňujúca, ale v našich klimatických podmienkach - neinvázna rastlina.

Často dochádza k pomýleniu významu slova „splaňujúca rastlina“ so slovom „invázna rastlina“. Paulownia je u nás zaradená ako okrasná rastlina a v Zozname nepôvodných, expanzívnych cievnatých rastlín Paulowniu zaraďujú medzi často splaňujúce taxóny a **je v mnohých mestách Slovenska ale aj Európy dokonca chránenou rastlinou**. Tu je potrebné poznamenať, že do zoznamu okrasných rastlín sú zaradené aj všetky rýchlorastúce dreviny – teda z tohto vyplýva, že aj Paulownia je rýchlorastúcou drevinou, hoci doposiaľ medzi rýchlorastúce dreviny nebola zaradená. Po vykonaní testovacích prác s klonmi Paulownie, predpokladáme, že sa medzi tieto aj zaradí.

Hovoríme o troch základných typoch stromu Paulownia:

- 1, Pôvodný (divý, prírodný) typ – Wild, spawl type**
- 2, Prírodný a čiastočne krížený typ – Semi wild type**
- 3, Kontrolovane krížený typ – Art type (New age)**

Spoločnosť, **Paulownia Slovakia, sro.**, začala v spolupráci s **NLC Zvolen** testovať kontrolovane krížený typ, Hybrid 9501, už v roku 2015. Tento projekt financovalo **MH SR – Inovačný voucher**.

Poznámka: na testovacej plantáži prvé vysadené klony v zime vymrzli a tak sme nové sadenice Paulownia, ktoré pre nás dopestovali v SPU Nitra, museli rok aklimatizovať nášmu podnebiu a následne nanovo vysadiť.

Paulownia nie je len okrasný strom. Drevo, listy, kvety – majú unikátne vlastnosti, ktoré môžeme využiť rôznych odvetviach. Celá rastlina s neuveriteľne rýchlym rastom je zaručený klenot pre ekológov. Paulownia (klony novej generácie) je považovaná za unikátny strom pre svoje neobvyklé vlastnosti vzhľadom na životné prostredie a jeho obnovu.

Každý strom odstraňuje 21,7 kg oxidu uhličitého za deň.

Každý strom uvoľní asi 5,9 kg. kyslíka za deň.

Každý strom môže absorbovať 56,8 litrov odpadovej vody za deň.

Každý hektár stromov pohltí 32 636,8 kg škodlivého CO₂, plynov a prachu zo vzduchu za rok.

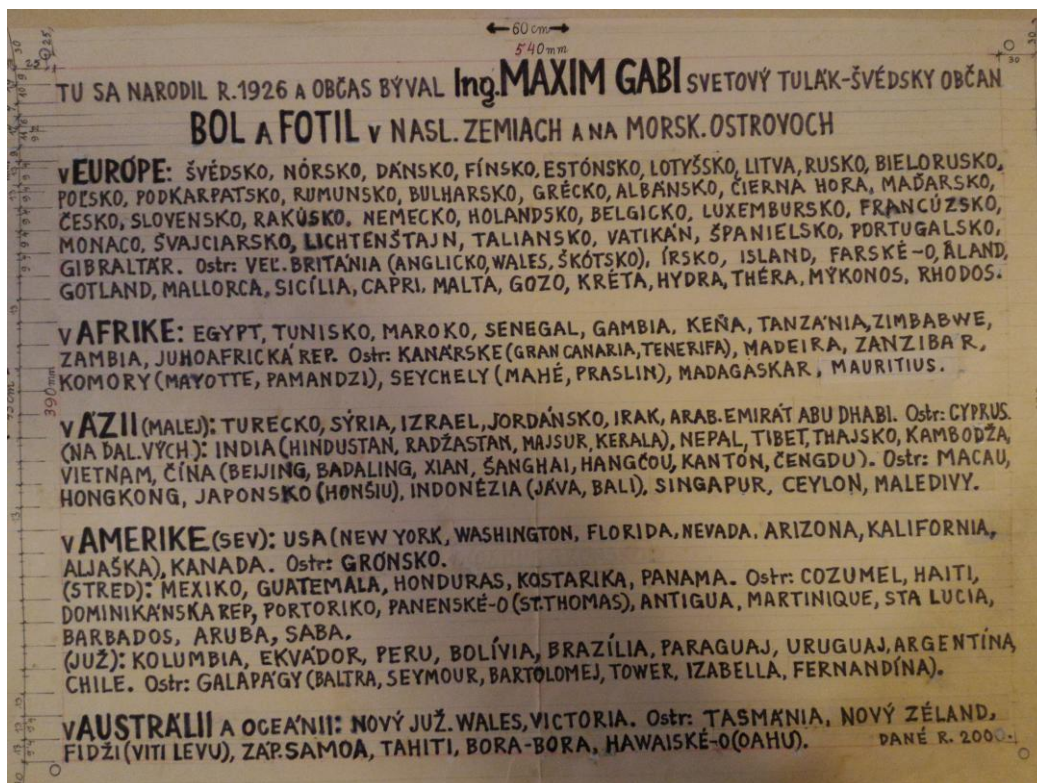
Projekt Paulownia je inovačným prvkom vnútroštátnej a medzinárodnej scény v prístupe k programu rozvoja vidieka v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, sekvestracii CO₂, v nábytkárskom a stavebnom priemysle. Odolnosť voči patogénom, vysoká odolnosť voči vysokým a nízkym teplotám, predurčujú výber “klonu Paulownia 9501”, pre tento program ako aj pre jednoduchosť pestovania samotného. Výhodou je jednoduchosť pri príprave pôdy, minimálne požiadavky na vodu a živiny. Korene (vertikálne) nenarušujú pôdu a rastlina tak nemá vplyv na vodnú bilanciu.

Paulownia zabráňuje erózii, obohacuje pôdu o humus a umožňuje efektívnejší priebeh sanácie pôdy zaťaženej prítomnosťou ťažkých kovov.

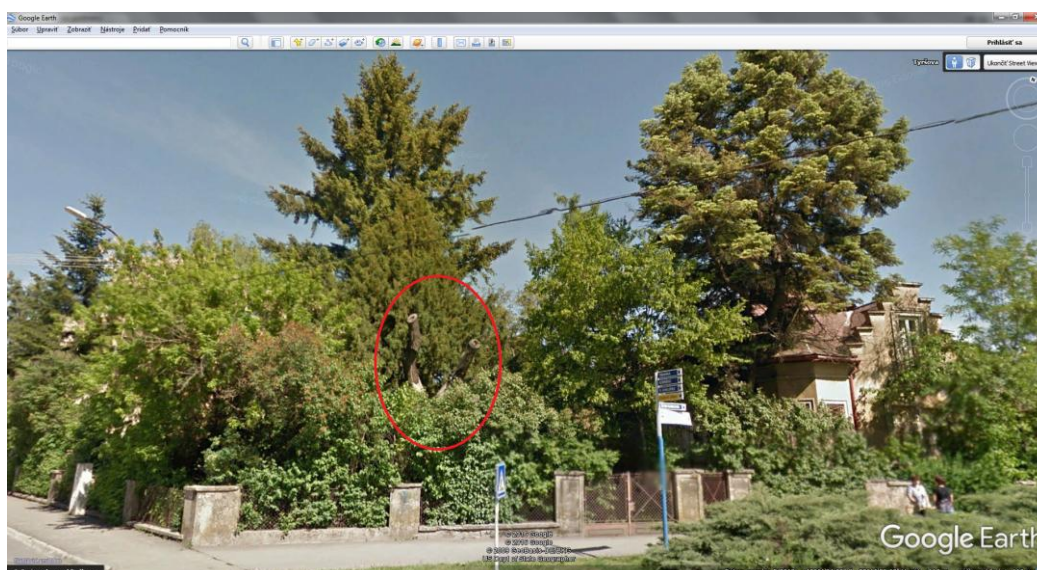
Paulownia vykazuje rastovými vlastnosťami zvýšenú úrodnosť susediacich plodín/kultúr, napr. pšenica má na 1 ha až o 30% vyšší výnos. Vzhľadom na odlišný spôsob fotosyntézy (C4), respektíve fixácia CO₂, má výrazne vyššiu nielen produkciu biomasy, ale aj efektívnosť využitia vody a dusíka. Na vytvorenie určitého množstva biomasy teda potrebuje výrazne menej dusíka a vody ako rastliny s bežným typom fotosyntézy, mala by teda oveľa lepšie prosperovať aj v suchších a na dusík chudobných pôd.

„Návrh na pamätnú tabuľu“,

dokument objavený na povale domu súčasným majiteľom nehnuteľnosti v Sobranciach:

Paulownia (vek cca 85 rokov) v Maximovej záhrade a dom, kde bol dokument objavený.

Strom Paulownia vyschol a bol zoťatý. Foto zachytáva pozostatky stromu v Maximovej záhrade.

Nikde v okolí stromu a ani v Sobraneckom okrese, nebol zistený žiadny iný jedinec – to jednoznačne vylučuje teórie o invázivnosti stromu Paulownia v našich klimatických podmienkach.

VŠEOBECNE ZÁVÄZNÉ NARIADENIE MESTA SOBRANCE
č. 8/2008 z 21.8.2008,
ktorým sa vyhlasuje záväzná časť Územného plánu mesta Sobrance

Mestské zastupiteľstvo v Sobranciach na svojom **zasadnutí dňa 21.8.2008 uznesením č. 61/2008** v súlade s ustanovením § 6 ods. 1, § 11 ods. 3, písm. c) zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, vo väzbe na § 27 ods. 3 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov vydáva toto všeobecne záväzné nariadenie (**bod č. 5.12.**):

5. Zásady a regulatívy ochrany a využívania prírodných zdrojov, ochrany prírody a tvorby krajiny, vytvárania a udržiavania ekologickej stability vrátane plôch zelene

5.1. Podľa odporúčaní R-ÚSES okresu Michalovce je potrebné rozvoj kúpeľov navrhovať v súlade s funkciou regionálneho biocentra, t.j. zachovať zvyšky lesných, lúčnych spoločenstiev, brehové porasty a vylúčiť úpravy potoka

5.2. chrániť kúpeľný les, navrhnúť doplnenie druhového zloženia lesných porastov o ihličnaté dreviny, na funkčné plochy navrhnúť výsadbu okrasných drevín, v dvojetáťových lesných porastoch v spodnej etáži znížiť z estetických dôvodov zakmenie (požadavka ObLÚ Michalovce) - je možné realizovať pri obnove Lesného hospodárskeho plánu (podľa vyjadrenia Lesov SR, š.p., Odštepny závod Sobrance)

5.3. rešpektovať v grafickej časti ÚPN mesta zdokumentované prvky regionálneho a miestneho územného systému ekologickej stability - biocentrá: areál kúpeľov, Kľukatina, Ťidovský cintorín, biokoridory: Sobranecký potok, Ťiarovnica, Lukavec, Slaný potok

5.4. zachovať prírodnú brehovú vegetáciu pozdĺž vodných tokov (kanálov) pretekajúcich katastrálnym územím mesta a ich reguláciu riešiť ekologicky prijateľným spôsobom

5.5. v území s vysokým stupňom zornenia vytvárať podmienky pre rozčlenenie veľkých orných plôch výsadbou zelene v remízках a okolo poľných ciest a kanálov

5.6. drevinové zloženie nových plôch zelene a izolačných pásov vo voľnej krajine musí zodpovedať pôvodnému zloženiu zachovaných lesných fragmentov

5.7. riešiť v zastavanom území mesta zachovanie, udržiavanie a zvýšenie podielu drevinovej vegetácie vo verejných i súkromných priestoroch

5.8. doplniť protipovodňové opatrenia na protipovodňovú ochranu pred prietokom Q100 ročných veľkých vôd, úpravu vodných tokov (kanálov) v na Q100 riešiť ekologicky vhodným spôsobom

5.9. pre potreby opráv a údržby ponechať pozdĺž toku Ťiarovnica a kanála Veľké Revištie - Beťovce (vodohospodársky významné toky) voľný nezastavaný pás šírky 10,0 m, pozdĺž ostatných vodných tokoch 5,0 m v zmysle § 49 ods. 2 zák. č. 364/2004 Z.z. o vodách v znení neskorších predpisov

5.10. rešpektovať ochranné pásmo lesa, ktoré v zmysle ustanovenia §10 ods. 1 zákona NR SR č. 326/2005 Z.z. o lesoch tvoria pozemky do vzdialenosti 50 m od hranice lesného pozemku

5.11. pozemky vhodné na náhradnú výsadbu sú plochy cintorínov a verejnej zelene; zaradenie pozemkov do evidencie prerokuje mesto s ich vlastníkmi - § 48 zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny

5.12. **zabezpečiť ochranu najvzácnejších stromov prostredníctvom VZN mesta: Platan javorolistý v kúpeľoch, Korkovník amurský pri amfiteátri, Paulownia cisárska v Maximovej záhrade**

5.13. vytvárať podmienky pre výsadbu drevinovej zelene okolo ciest I., II. a III. triedy, poľných ciest,

5.14. v maximálne novej miere zachovať existujúce brehovú porasty vodných tokov, na regulovaných častiach tokov vytvárať výsadbou nové, resp. rekonštruované brehovú porasty

5.15. chrániť a zveľaďovať plochy verejnej zelene, najmä verejné parky, cintoríny

5.16. revitalizovať Sobranecký potok

Záver: pohľad na unikátny a vzácny strom s vyznačením jeho polohy v Maximovej záhrade v Sobranciach.

